

WWF *for a living planet®*

Världsnaturfonden WWF

Ulriksdals Slott

170 81 Solna

Växel: 08 624 74 00

Fax: 08 85 13 29

Allmänt: info@wwf.se

Linda.Berglund@wwf.se

www.wwf.se

Näringsdepartementet

Ulriksdal 17 november 2016~~16 november 2016~~

WWFs remissvar på underlagsrapporter från arbetet med att ta fram Sveriges första nationella skogsprogram

Övergripande synpunkter

Världsnaturfonden WWF anser att ett framgångsrikt nationellt skogsprogram bygger på en vilja att se problem och finna lösningar utifrån den kunskapsbas vi har idag. Detta kan nås genom brett deltagande av intressenter, en balanserad och jämlik process och tydliga spelregler. Utmaningarna skogen står inför måste identifieras och analyseras. Tydliga och konkreta mål bör utvecklas för att hantera utmaningarna. Konkreta åtgärder med tydlig ansvarsfördelning identifieras för att nå uppsatta mål. Detta är viktiga ingångsvinklar.

Världsnaturfonden WWF understryker dock att utifrån den samlade bild som presenteras i de fyra olika underlagsrapporterna saknas viktiga grundförutsättningar som måste hanteras för att kunna skapa ett framgångsrikt nationellt skogsprogram. Ingen av underlagsrapporter innehåller en analys av vad som kännetecknar ett hållbart nyttjande av skogen inom ramen för "hållbar tillväxt" och "bioekonomi", eller om nyttjandet av den svenska skogen är hållbart idag. Det saknas även en gemensam definition och samsyn av det helt centrala begreppet bioekonomi i de olika underlagsrapporterna. Åtgärdsförslagen från de olika arbetsgrupperna tar således helt olika utgångspunkter. WWF anser därför att en förutsättning för ett framgångsrikt Nationellt skogsprogram är att en sådan definition/kriterier på vad ett Hållbart Skogsbruk inom ramen för hållbar tillväxt/bioekonomi är tas fram baserat på en dialog mellan olika aktörer.

En utvecklad bioekonomi förutsätter ett hållbart nyttjande

En av de bärande tankarna i satsningen på ett nationellt skogsprogram är att den ska skapa en växande bioekonomi som leder till fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet. Själva begreppet bioekonomi utgår från ett hållbart nyttjande av våra naturtillgångar till produkter, tjänster och energi. Det är alltså här det finns en obesvarad och fundamental nyckelfråga som måste besvaras ifall förslaget till ett nationellt skogsprogram ska få brett stöd och reell kraft. Nämligen;

Hur ser ett hållbart brukande och nyttjande av den svenska skogen ut och hur ska vi nå detta?

I underlagsrapporterna blir det tydligt att det inte finns en samlad och enad syn på denna fråga. Snarare är det uppenbart att synen på huruvida nyttjandet av den svenska skogen är hållbart eller inte, är starkt polariserad. Världsnaturfonden WWF anser att vi idag inte kan sägas ha ett hållbart nyttjande av den svenska skogen, och att det är främst de miljömässiga och sociala aspekterna som inte uppfylls.

Förtroenderådets ordförande:
Hans Majestät Konungen

Stiftelsens generalsekreterare:
Håkan Wirén

Registrerad som:
Världsnaturfonden WWF
Org.nr: 802005-9823
Plusgiro 90 1974-6
Bankgiro 901-9746

Regeringen bör utveckla och förtydliga vad den avser med ett "hållbart skogsbruk" eller snarare hållbarhet i allt nyttjande av skogen, vilket även inkluderar mångbruk. Det är givetvis inte enbart skogsbruket som ska vara hållbart i nyttjandet av skogen. Det fortsatta arbetet inom ramen för det nationella skogsprogrammet måste utgå från en tydlig och enhetlig uttolkning och där den miljömässiga aspekten av hållbarheten utgör en gränssättning på lokal, regional/nationellt och global nivå, även kallad naturens gräns. Detta innebär också att alla förslag och rekommendationer som utarbetas måste ses i detta perspektiv samt även knytas ihop till en helhet. Överlapp och luckor samt eventuella motstridiga förslag måste identifieras och arbetas bort för att skapa denna helhet.

Regeringen bör som första prioritet inom ramen för ett nationellt skogsprogram identifiera var den miljömässiga gränssättningen på hållbarheten ligger. Detta bör göras genom att tillsätta en process med berörda samhällsintressenter, myndigheter och forskare med syfte att på vetenskaplig grund konkretisera mål om hållbart nyttjande inklusive effektiv skogsproduktion och skydd och förvaltning av Sveriges skogslandskap, samt peka ut en väg på hur detta ska kunna uppnås.

Organisation av ett nytt nationellt skogsprogram

Världsnaturfonden WWF ser att den organisatoriska utformningen av ett nationellt skogsprogram bör ta sin utgångspunkt från ett antal centrala angreppsätt. WWF kan inte nog understryka vikten av brett deltagande av intressenter, en balanserad och jämlik process och tydliga spelregler. Detta är centralt för processens fortsatta legitimitet och för att nå den målsättning som regeringen har med programmet.

Ett nationellt skogsprogram i denna form bör ha utgångspunkt i att bidra till en fortsatt politikutveckling. WWF anser därför att det fortsatta arbetet, som bedöms sträcka sig över flera år och mandatperioder, bör inkludera ett permanent parlamentariskt sammansatt organ; en Skogskommission. Denna motsvarar exempelvis miljömålsberedningen fast som kontinuerlig struktur, där den bör ha i uppdrag att utreda och föreslå avvägningar i frågor av politisk karaktär. I förslag till organisationsstruktur bör tydliggöras var beslut och ansvar kring politiska frågor ligger och vilket mandat som ligger inom programmet. Inom ramen för programmet bör tydliga och konkreta mål utvecklas och konkreta åtgärder med tydlig ansvarsfördelning identifieras för att nå uppsatta mål. Förslagsvis organiseras programmet även fortsättningsvis med tydliga förslagsgivande arbetsgrupper, bestående av balanserat intressentdeltagande.

Det är ytterst viktigt att även fortsättningsvis värna och utveckla ett brett deltagande och representativitet. Flera av arbetsgrupperna har rekommendationer kring delar eller hela organisatoriska upplägg. WWF vill dock understryka att förslagen till organisation som presenteras i rapport 3 utgår från en alldeles för snäv och ojämn representativitet för att kunna anses vara relevanta.

Arbetsrapport 1 – Tillväxt, mångbruk, värdeskapande av skogen som resurs Övergripande synpunkter

Världsnaturfonden WWF ser positivt på att denna rapport påbörjar arbetet med att ta ett helhetsgrepp på vad som är den bästa användningen av skogslandskapets resurser ur ett samhällsperspektiv. WWF är mycket positiva till att man i rapporten breddar synen på vad som räknas som skogsbruk. I stället för att likställa skogsbruk med "virkesfångst" har även andra

värden inkluderats, både sådana som kan räknas som monetära och icke-monetära. Detta har inneburit att andra aktörer än de som normalt brukat delta i skogliga sammanhang släppts in och getts utrymme. Målkonflikter som tidigare inte varit tydliga kommer upp på bordet och måste hanteras.

Detta innebär att diskussionen om skogen blir ännu mer komplex än tidigare, men är grundläggande för en ansvarsfull förvaltning för välbefinnande, jobb och utveckling inom naturens gränser. Givet dagens situation, där det finns olika stora förutsättningar hos olika intressenter för deltagande behövs politik och planering för att kunna säkerställa en rimlig avvägning.

Strategisk rekommendation – Lyft och utveckla skogens alla värden

3.1.1 Åtgärdsförslag – Kartlägg skogens alla värden

Världsnaturfonden WWF tillstyrker förslaget.

WWF ser en stor potential i att kartläggningsarbetet kan bli en viktig process för att komma framåt i arbetet med skogens sociala värden. WWF ser det som en styrka att framtagandet av vägledningen uppdras åt Skogsstyrelsen tillsammans med Boverket, eftersom det finns erfarenheter inom samhällsplaneringen som kan vara värdefulla att ha med. Värderingen bör ske från användarnas perspektiv. Det är alltså lika viktigt att ha kännedom om vad användarna värderar, som om vilka resurser som finns i landskapet. En utmaning i arbetet blir att se till att även de aktörer som inte är organiserade i föreningar eller på annat sätt är bedriver "oorganiserad användning" av skogens värden fångas upp i kartläggningen.

3.1.2 Åtgärdsförslag – Skapa en centrubildning för mångbrukande av skog

Världsnaturfonden WWF tillstyrker förslaget.

WWF ser positivt på en ny centrubildning och även det inledande uppdraget om utveckling av modeller, under förutsättning att skogslandskapets alla värden integreras i de traditionella skogliga analyserna. En mer komplett kunskapsförsörjning om skogslandskapets resurser, potential och målkonflikter tydliggör vägvalen för beslutsfattarna. Förutom den kartläggning som föreslås i åtgärdsförslag 3.1.1. så behöver även data om användning inom annat mångbruk ingå, så som exempelvis fåbodbruk, renbete osv.

3.1.3 Åtgärdsförslag – Skapa incitament för ökat mångbruk av skog

Världsnaturfonden WWF tillstyrker förslaget,

WWF anser dock att uppdraget om att utveckla nya incitament för ökat mångbruk även bör innefatta komponenter som säkerställer att användningen inte skadar områdenas natur- och kulturmiljövärden, oavsett om platsen omfattas av formellt skydd eller inte.

Världsnaturfonden WWF anser att den strategiska planeringen för mångbruket av skogen är mycket viktig. Incitamenten bör riktas till de platser där de bedöms ge störst önskad effekt, synergieffekter med övriga mål och minimerade målkonflikter. WWF föreslår att Skogsstyrelsen uppdras ta fram nya kategorier i målklassningssystemet för skötsel för sociala värden.

3.2.2. Åtgärdsförslag – handslag om mer skog i skolan

Världsnaturfonden WWF tillstyrker förslaget om att Skogsstyrelsen ska fördela medel till organisationer som samarbetar med skolan, förslaget om kommunal samordnare för utomhuspedagogik samt förslaget om utredning av återinförande av friluftsdagar.

Världsnaturfonden WWF avstyrker förslaget om handslag för skogen utifrån nuvarande beskrivning, samt avstyrker förslagen om statligt budgetstöd till Skogen i skolan.

WWF anser att det är mycket viktigt att alla barn och ungdomar får kunskap om skogen genom skolan. WWF anser att detta är så centralt att kunskap om skogen ska ingå i elevernas lärandemål och att skolorna ska ansvara för innehåll och metodik - inte externa aktörer, vare sig det är företag eller ideella organisationer. Skolorna bör tilldelas särskilda medel för att genomföra lärandeaktiviteter i och om skogen. Detta kan med fördel ske i samverkan med andra aktörer som har relevant kompetens där det är lämpligt. Detta bör göras med ett undersökande förhållningssätt, vilket inte riktigt framkommer i förslaget.

3.2.3. Åtgärdsförslag – Mer folk i skogen och mer skog i folket

Världsnaturfonden WWF tillstyrker förslaget.

WWF ser stor potential i att använda berättande som verktyg för att spegla bredden i skogens användningsområden och de olika relationer vi människor har till skogen. Förutom de aktörer som nämns kan även kulturens institutioner vara relevanta att involvera i arbetet.

Förslaget om framtagande av policy för verksamhet på annans mark bör förenkla arbetet för arrangörer av större arrangemang och främja positiva relationer mellan dem och markägarna.

Det sista genomförandeförslaget om tillgängliggörande av tätortsnära skogar behöver utvecklas så att incitament skapas för att öka de sociala värdena även utanför formellt skyddad mark. Förutom anpassningar i skötseln kan det även vara genom exempelvis anläggning av besöksmål, leder med mera

Strategisk rekommendation – Sätt fart på mångbrukande av skogen

3.3.1 Åtgärdsförslag – Arena skogen – regionala utvecklings- och samverkansforum

Världsnaturfonden WWF tillstyrker förslaget, under förutsättning att förslaget förtydligas

Uppdraget att skapa tillväxt, jobb och stärka ett brett värdeskapande av skogen bör naturligtvis ske *inom naturens gränser*. Förslaget behöver utvecklas vidare kring vilka aktörer med regionalt utvecklingsansvar som kan bli aktuella som koordinatörer, då detta är otydligt i rapporten. En jämlik representation för olika intressen och likvärdiga villkor för deltagande måste säkerställas.

WWF anser att det är viktigt att se till att kommunernas får en tydlig roll i arbetet och deltar aktivt, då de är nyckelaktörer. Pilotprojekten föreslås löpa under ett års tid, vilket är en mycket kort period för att kunna åstadkomma några resultat i ett projekt med många deltagare. WWF anser därför att pilotprojekten bör vara i minst tre år för att kunna utvärderas och utgöra ”piloter”.

3.3.2.2 Åtgärdsförslag – Utred Artskyddsförordningen för att säkerställa att den är tillämpbar, effektiv och rättssäker

Världsnaturfonden WWF avstyrker förslaget.

WWF ser i dagsläget inte att Artskyddsförordningen är mogen att ses över då vi ser att det behövs längre erfarenhet i den praktiska tillämpningen i skogsbruket för att kunna bedöma eventuella behov av justeringar i förordningen. WWF ser det som mycket viktigt att myndigheterna fortsätter att utveckla arbetet med speciellt den praktiska tillämpningen så att denna blir tydlig och enkel att tillämpa för markägare.

3.3.2.3 Åtgärdsförslag – Gör tillämpningen av strandskyddet mer rättvis över landet

Världsnaturfonden WWF avstyrker förslaget.

Förslaget kan leda till en ökad exploatering av strandmiljöer, vilket står i konflikt med miljö kvalitetsmålen "Levande sjöar och vattendrag", "Ett rikt växt och djurliv" och "Ingen övergödning". Klimatförändringarna gör dessutom att vi behöver höja ambitionerna i arbetet med att skydda vattenmiljöer och våtmarker, då vattennivåerna ökar.

3.3.1 Åtgärdsförslag – Uppdra åt myndigheter och relevanta aktörer med ansvar för tillväxt och företagsutveckling att göra en satsning för skogens mångbruksföretag

Världsnaturfonden WWF tillstyrker förslaget.

Satsningen bör riktas till att ta vara på de outnyttjade potentialer som finns i skogen, så att nyttjandet av resurserna kan räcka till fler jobb, ökat välbefinnande och mer utveckling inom naturens gränser. WWF anser att särskilda insatser bör riktas till företagande utanför storstadsregionerna, eftersom det kan ge ökad tålighet mot strukturella förändringar inom det övriga skogsbruket.

3.3.3.3 Åtgärdsförslag – Satsa på digital information

Världsnaturfonden WWF tillstyrker förslaget.

Det är principiellt viktigt ur demokratisynpunkt att tillgången på geodata inte ska begränsas av vad en användare kan betala för att använda denna. Detta möjliggör att olika aktörer kan göra analyser och diskutera landskapets utveckling på mer lika villkor.

Det är också bra om de karttjänster som tas fram för friluftsliv och turism kan byggas på det bästa underlag som finns tillgängligt, i stället för att utvecklingen går emot att bygga på andra plattformar med lägre detaljeringsgrad.

3.3.3.5 Åtgärdsförslag – Trä och design

Världsnaturfonden WWF tillstyrker förslaget.

WWF ser positivt på åtgärder som förbättrar marknaden för klimatsmarta träprodukter med lång användningstid. Ett viktigt säljargument är att råvaran hämtats från ett hållbart skogsbruk. Det finns en stor potential i att använda design för att skapa produkter som kunderna kan vara beredda att betala mer för. Genomförandeförslagen kan hjälpa till att ta bort flaskhalsar, korta företagarnas väg till marknaden och ge stor nytta till priset av en jämförelsevis liten insats.

Arbetsrapport 2- Virkesproduktion, övriga ekosystemtjänster och naturens gräns

Övergripande synpunkter

Arbetsgruppen har tagit sig an ett komplext och centralt område i dagens skogs- och miljöpolitik, nämligen avvägningen mellan olika ekosystemtjänster och hur vi kan rymma detta nyttjande inom naturens gränser. WWF ser positivt på flertalet av förslagen i rapporten, och på den samlade ansatsen att identifiera synergier och avvägningar på ett balanserat sätt.

I rapporten görs en ansats att definiera hållbart skogsbruk och nyttjande av skogslandskapet, men tyvärr saknas en tydlig uttolkning av definitionen. Det är också uppenbart att det råder en polariserad syn på huruvida dagens skogsbruk är hållbart eller ej. Detta illustreras också tydligt i det faktum att gruppen inte kunde enas kring vissa nu utestående frågorna. I en av de utestående frågorna adresseras detta med ett förslag om en arbetsgrupp som tar fram faktaunderlag för en dialog om tillståndet i skogen med avseende på biologisk mångfald och ekosystemtjänster, samt om dagens skogsbruk bedrivs hållbar. WWF anser att frågan om hållbarhet är en nyckelfråga och anser att en vidareutveckling av detta förslag bör ha högsta prioritet och utgöra en grundförutsättning för fortsatta utvecklingen av ett nationellt skogsprogram.

I rapporten sätts genomgående stort fokus på ekosystemtjänster och hur man på ett tydligare sätt kan börja integrera ekosystemtjänster i skogspolitiken. Centralt här är att virkesproduktion är en av flera ekosystemtjänster. Något som är otydlig i rapporten och som behöver förtydligas är att biologisk mångfald inte kan räknas som en ekosystemtjänst i raden av andra. Enligt CBD och Millenium Ecosystem Assessments definition så är biologisk mångfald snarare en grundförutsättning för att kunna leverera det övriga. Detta borde ha tydliggjort mer i rapporten

Världsnaturfonden WWF vill också trycka på att flera av förslagen i rapporten ska ses som delar av större enhet som därför bör hanteras samlat. Detta gäller framförallt utvärdering av den svenska modellen samt översyn av styrmedel som föreslås i den strategiska rekommendationen. I rapporten slås fast att nuvarande skogspolitik gäller. WWF vill understryka att det är viktigt att den nuvarande skogspolitiken är anpassningsbar för att kunna hantera och möta viktiga omvärldsfaktorer. Flera av åtgärdsförslagen tar upp ett behov av att se över vissa delar av skogsvårdslagstiftningen. Regeringen bör därför ta ett helhetsgrepp över frågor som berör den svenska modellen, sektorsansvaret och styrmedel samt, i en enskild process, se över hela det skogspolitiska området, inklusive lagstiftningen, för att bilda en helhet.

Strategisk rekommendationer- Effektiv och dynamisk naturvård

Världsnaturfonden WWF ser stor behov av att vidareutveckla naturvårdsinstrument och öka insatserna för att förbättra förutsättningarna för biologisk mångfald och möjligheterna att nå miljömålen. WWF tillstyrker alla förslagen, men hade gärna sett en vidare utveckling och komplettering i ett av förslagen, detta väljer vi att kommentera nedan.

5.2.1 Åtgärdsförslag *Mer dynamisk naturvård – DYNA*

Världsnaturfonden WWF tillstyrker förslaget, men ser att finansieringsformen för förslaget behöver förtydligas.

WWF ser positivt på att utveckla instrument för mer dynamisk naturvård, som komplement till befintliga verktyg som exempelvis naturreservat, naturvårdsavtal med mera. Styrkan med det nya instrumentet är dels att instrumentet är tänkt att fånga upp värden som behöver utvecklas i landskapet, främst restaurera och nyskapa värden och stärka den gröna infrastrukturen, dels att

det kompletterar nuvarande instrument med en ny finansieringsform som utgår från markägarna och sektorsanvaret.

Den nya finansieringsformen bör utgöras av en gemensam fond för stat och skogsnäring där storleken på fonden får bero på vilken omfattning detta nya verktyg ska ha. Fonden bör finansieras till hälften av staten respektive hälften av skogsnäringen. Fördelningen av ekonomiska insatser mellan skogsnäringens aktörer bör rimligen utgå från storlek på innehav.

Strategisk rekommendation- mer virke inom naturens gräns

Den strategiska rekommendation tar sin utgångspunkt från behovet av att öka tillgången på virke och biomassa, samtidigt som man värnar och säkerställer att nyttjandet och uttaget sker inom naturens gräns. WWF tror att det finns stora möjligheter att både tydliggöra konsekvenser och sätt tydliga ramar, och samtidigt få ökat uttag. Med en effektivare hantering i värdekedjan och högre kvalitet på råvaran så kan man få ökad utkomst, utan att äventyra andra ekosystemtjänster och biologisk mångfald

5.3.2 Åtgärdsförslag Analys, riskbedömning och metoder för produktionshöjande åtgärder inom naturens gräns

Världsnaturfonden WWF tillstyrker förslaget, under förutsättning att de föreslagna konsekvensanalyserna av intensiva skogsbruksmetoder genomförs på ett gediget och systematiskt sätt. WWF vill betona att i förslaget till konsekvensanalys bör ingå såväl intensiva metoder som klassas som pågående markanvändning såväl som helt nya metoder.

5.3.3 Åtgärdsförslag- mindre skogskador

Världsnaturfonden tillstyrker förslaget, med undantag för förslaget att ta fram en modell för ersättning av insektsskador från skyddade områden.

Strategisk rekommendation – balans mellan skogens värden- ekosystemtjänster från ord till handling

Världsnaturfonden WWF tillstyrker förslagen i sin helhet.

Strategisk rekommendation - Styrning mot svenska modellen 1.2

Den strategiska rekommendationen innehåller ett antal skarpa utredningsförslag som bör ses i samlad ordning. En nulägesbeskrivning och utvärdering av den svenska modellen utgör basen och därefter utgör kärnan i den strategiska rekommendationen att beskriva behovet av en utvärdering och översyn av styrmedel i syfte att hitta den, ur samhällsekonomiskt perspektiv, mest kostnadseffektiva styrmedelsmixen för att nå samhällets mål. I en sådan helhetsbedömning bör även inkluderas att se över styrmedel för landskapsstrategier, ett förslag som finns med under den strategiska rekommendationen om ekosystemtjänster. Denna samlade bedömning bör också ta sin utgångspunkt från de förslag om styrmedelsöversyn som finns i fördjupad utvärdering av miljömålet Levande skogar. I samband med utvärdering av den svenska modellen kan även andra områden identifieras där det finns behov av styrmedelsutveckling.

Världsnaturfonden WWF tillstyrker samtliga arbetsgruppens förslag utom två:

5.6.3 Åtgärdsförslag – Översyn av Artskyddsförordningen

Världsnaturfonden WWF avstyrker förslaget.

WWF ser i dagsläget inte att Artskyddsförordningen är mogen att ses över, då vi ser att det behövs längre erfarenhet i den praktiska tillämpningen i skogsbruket för att kunna bedöma eventuella behov av justeringar i förordningen. WWF ser det som mycket viktigt att myndigheterna fortsätter att utveckla arbetet med speciellt den praktiska tillämpningen så att denna blir tydlig och enkel att tillämpa för markägare.

5.6.2 Utredning om ett förenklat regelverk

Världsnaturfonden WWF avstyrker förslaget

WWF kan också konstatera att regleringen av det svenska skogsbruket i ett internationellt perspektiv redan är förhållandevis enkel och vi ser därför inget behov av regelförenkling som självändamål. Däremot kan det finnas behov av förtydligande av regelverk, då delar av lagstiftningen är luddig och svår att definiera.

Ett förtydligande av regelverket finns med som komponent i förslaget, men preciseras inte nämnvärt. Om förslaget skulle genomföras måste det kraftigt modifieras och förses med en tydlig övergripande princip att styrmedels- och regelförändringar skall vara neutrala eller stärka möjligheterna att uppnå samhällets samlade miljö och hållbarhetsmålsättningar

Arbetsrapport 3 – Främjande av biobaserade produkter och energi, smarta transporter, en skogindustri i världsklass och ökad export

Generella synpunkter

Arbetsgruppens rapport och strategiska rekommendationer spänner över ett område som är betydligt bredare än uppdraget. Världsnaturfonden WWF kan konstatera att det för flera av rekommendationerna finns tydlig överlapp med andra arbetsgruppers områden och rekommendationer samt relativt omfattande målkonflikter. WWF anser att det hade varit en fördel om arbetsgruppen primärt hade fokuserat på de områden som ingick i uppdraget.

WWF anser att det finns flera grundläggande brister i arbetsgruppens förslag och resonemang. Arbetsgruppen verkar utgå från att brukandet av den svenska skogen idag redan har uppnått hållbarhet och verkar snarast se förslag till åtgärder för att stärka miljö- och social hållbarhet som problem. Den miljömässiga hållbarheten verkar i rapporten helt likställas med klimatfrågan och en ökad användning av förnyelsebara råvara kan bidra till minskade växthusgasutsläpp. WWF ser det som problematiskt att andra miljömål och värden knappast ens nämns och att målkonflikter inte analyseras. Vidare saknas helt resonemang om hur användningen av förnyelsebar råvara på bästa sätt kan bidra till största möjliga effektivitet ur ett hållbarhetsperspektiv och vilka styrmedel som skulle behövas för detta samt att användning av träråvara inte alltid nödvändigtvis är bra ur ett klimatperspektiv.

Flera av förslagen lyfter upp behovet av samverkan men utgår ändå i stor utsträckning från en samverkan mellan staten och skogsnäringen som de enda huvudsakliga intressenterna/aktörerna. WWF ser detta som anmärkningsvärt då det nationella skogsprogrammet utgår från en bred samverkan och dialog mellan en stor bredd av intressenter kring den svenska skogen.

Rapporten har en mycket snäv och okritisk syn på det centrala begreppet "bioekonomi". WWF noterar att gruppen i motsats till andra arbetsgrupper har använt en annan och en snävare definition av begreppet som helt fokuserar på förnyelsebar (trä)råvara. Skogens icke

virkesvärden och ekosystemstjänster med mera verkar saknas liksom resonemang att bioekonomi förutsätter ett långsiktigt hållbart nyttjande av skogen och andra naturresurser

Ovan nämnda brister ser vi som helt centralt att åtgärda på en grundläggande nivå, innan de strategiska rekommendationerna kan arbetas in i ett förslag till ett nationellt skogsprogram

Strategisk rekommendation - Samhällskontrakt för växande bioekonomi

5.1.1 Samhällskontrakt för växande bioekonomi

Världsnaturfonden WWF avstyrker förslaget

Förslaget har en häpnadsväckande snäv syn på ett eventuellt "samhällskontrakt" för bioekonomi och skogens roll i detta. Statens och skogsnäringen är enligt beskrivningen de aktörer som skall ingå "samhällskontraktet" och samverka kring kommunikation och påverkan av processer på EU-nivå mm.

WWF ser ett sådant synsätt som omodernt och inte alls förenligt med hela det nationella skogsprogrammets utgångspunkt om en bred samverkan mellan intressenter kring nyttjandet av den svenska skogen.

WWF ser behovet av att definiera begreppet "bioekonomi" men detta måste ha sin utgångspunkt i ett hållbart brukande inom ramen för naturens gränser. Utan en etablerad samsyn kring detta bör inte begreppet föras in i Lagen om Offentlig Upphandling.

Strategisk rekommendation- säkra grundläggande tillgången

5.2.1 Åtgärdsförslag - Trygga tillgången till råvara för optimalt värdeskapande

Världsnaturfonden WWF avstyrker förslaget.

WWF anser att förslaget tar utgångspunkt i alltför snäv syn på hållbart skogsbruk och okritiskt lyfter upp behovet av ökat uttag av råvara utan analys av konsekvenser på andra värden. WWF anser det är allvarligt att endast de potentiellt positiva konsekvenser av en ökad volymtillväxt lyfts fram för möjligheten att nå miljömålet Begränsad klimatpåverkan tas upp, samtidigt som de försämrade möjligheterna att nå andra miljömål överhuvudtaget inte nämns. Ett mer holistiskt perspektiv på skogens resurser och möjligheten till tillvaratagande av dessa inom naturens gränser finns i förslagen från arbetsgrupp 2.

Strategisk rekommendation- möjliggör övergång till bioekonomi

5.3.1 Åtgärdsförslag- Näringspolitik för stärkt konkurrenskraft

Världsnaturfonden WWF avstyrker förslaget

Utgångspunkten för förslaget är påtaglig snäv och verkar snarast se styrmedel för att åstadkomma ökad miljömässig och social hållbarhet som problem. Utvecklingen av bioekonomi verkar i förslaget ses som ett självändmål av överordnad dignitet. Viktiga och centrala hållbarhetsaspekter som de nationella miljökvalitetsmålen nämns överhuvudtaget inte i förslaget.

WWF kan också konstatera att regleringen av det svenska skogsbruket i ett internationellt perspektiv redan är förhållandevis enkel och vi ser därför inget behov av ett uppdrag till

Skogsstyrelsen om regelförenkling. Däremot kan det finnas behov av förtydligande av regelverk, då delar av lagstiftning är luddig vilket gör att den inte kan tillämpas på det sätt den är avsedd

Om förslaget skulle genomföras måste det kraftigt modifieras och förses med en tydlig övergripande princip att styrmedels- och regelförändringar skall vara neutrala eller stärka möjligheterna att uppnå samhällets samlade miljö och hållbarhetsmålsättningar,

5.3.4 Åtgärdsförslag -Stimulera urbant träbyggande

Världsnaturfonden WWF tillstyrker förslaget om det kompletteras.

Ökad träbyggande kan spela en viktig roll för att minska den indirekta miljöbelastningen och användningen av icke förnyelsebara material i byggnader. WWF vill dock understryka att alla satsningar på träbyggande måste kompletteras med tydliga styrmedel och krav på att träråvara som används kommer från ett ansvarfullt skogsbruk där högt ställda miljö och sociala krav uppfylls. Detta är idag ovanligt i Sverige även i offentlig upphandling.

5.3.5 Åtgärdsförslag- Skapa en gemensam svensk kommunikationsplattform

Världsnaturfonden WWF avstyrker förslaget

WWF anser inte att det nationella skogsprogrammet i dagsläget bör satsa på brett upplagda kommunikationssatsningar av det slag som föreslås, speciellt då utgångspunkten verkar vara att generellt beskriva nyttjande av den svenska skogen som ”hållbart”. Erfarenheter visar också att denna typ av kommunikationsplattformar med stat och näringsliv som avsändare inte uppfattas som särskilt trovärdiga.

5.4.1 Åtgärdsförslag -Genomförandet av ett nationellt skogsprogram inom ett bioekonomiskt ramverk

Världsnaturfonden WWF avstyrker förslaget

WWF anser att det är viktigt att utveckla framtida strukturer för det fortsatta arbetet med ett nationellt skogsprogram. Arbetsgruppens rekommendation har dock påtagliga svagheter vilket gör att vi inte ser att det bör utgöra utgångspunkt för förslag. Speciellt den föreslagna styrelsen verkar ha en snäv sammansättning och få ett stort inflytande i förhållande till programrådet.

WWF ser inte något behov av en egen bioekonomiberedning enligt förslaget. Förslaget är oklart motiverat och riskerar att flytta fokus från genomförandet av det nationella skogsprogrammet.

Sverige har redan ett etablerat system att hantera miljödimensionen av hållbarhet inom ramen för miljömålssystemet och Miljömålsberedningen. Vi anser att eventuella ytterligare aspekter på bioekonomi som inte täcks av skogsprogrammets fortsatta arbete kan hanteras inom ramen för denna eller andra befintliga processer.

Arbetsrapport 4- Internationella skogsfrågor

Övergripande synpunkter

Världsnaturfonden WWF tillstyrker flertalet av förslagen i rapporten, under förutsättning att det inom skogsprogrammets fortsatta arbete tydliggörs vad som avses med hållbart nyttjande (se övergripande synpunkter)

WWF ser att den internationella dimensionen är en mycket viktig beståndsdel i ett nationellt skogsprogram. Utgångspunkten bör dock vara ett tydligt dubbelriktat perspektiv d.v.s. både vad Sverige och svenska aktörer kan bidra med globalt men också en viktig omvärldsbevakningsaspekt som bidrar till lärdomar och anpassningar i Sverige utifrån impulser och utveckling i vår omvärld.

Arbetsgruppen har försökt arbeta fram en positiv rapport med förslag till rekommendationer som knyter an till uppdraget. Arbetsgruppens målbild uttrycker *"Sveriges aktörer är samordnade, säkra, starka och stolta i skogsfrågor", d.v.s. att Sverige utifrån en enad bild av vad hållbart skogsbruk innebär, med trovärdighet, kan visa att vi brukar skogens värden utan att förbruka dem samtidigt som vi bidrar till samhällets olika målsättningar.*" Detta är en viktig målbild som WWF stödjer. Detta förutsätter dock viktiga och omfattande åtgärder på det nationella planet som inte har legat inom arbetsgruppens mandat att föreslå.

Världsnaturfonden WWF anser att både rapportens bakgrundstexter och de strategiska förslagen i vissa stycken bidrar till en ganska onyanserad bild för Sverige som skogsnation som inte tydligt betonar de behov av fortsatt utveckling som krävs för att uppnå hållbarhet. Nyansering och problematisering kring de övriga aspekterna på hållbarhet utöver den ekonomiska, reflekteras ofta inte i texten. Exempel på detta är den okritiska och missvisande historieber beskrivning som ges avseende "restauration" av skog i Sverige som återfinns på sida 11-12 i rapporten. Ingenting nämns i texten om de starkt negativa effekter för miljö och sociala världen som det omfattande förändringar av skogslandskapet i Sverige under de senaste 150 åren har inneburit.

Denna okritiska självbild bidrar till brister i omvärldsanalys och en onyanserad beskrivning av Sveriges potentiella roll i framtiden för att hantera frågor om skog och utveckling i andra länder. I rapporten gör man vissa antaganden som kan ifrågasättas. Sverige ska föra ut kunskap i världen för att utveckla skogsbruk och skogssektorn för att därmed stödja andra länders utveckling och samtidigt som detta då förväntas bidra till tillväxt och arbetstillfällen i Sverige. Det sker delvis en sammanblandning av att marknadsföra Sveriges skogsindustri och Sverige som skogsnation med att vilja bistå andra länder i deras utveckling. Sannolikt krävs här skilda strategier där den ena utgår från den svenska kontexten och behov och den andra bör utgå från mottagarländerns kontext och behov.

Strategisk rekommendation 1 – Prioritera skog i svensk utrikespolitik

5.1.1 Åtgärdsförslag Etablera skogen som en profilfråga i svensk utrikespolitik

Världsnaturfonden WWF tillstyrker förslaget, under förutsättning att det genomförs en mer gedigen analys om hur en sådan profilering bör se ut och vad detta skulle ha för innebörd för både Sverige och andra länder.

WWF stödjer generellt att svensk utrikespolitik bör prioritera stöd till att motverka avskogning, utvecklingen av hållbart brukande och hållbar samhällsutveckling.

Strategisk rekommendation 2 – Internationalisera utbildning, forskning, fortbildning och näringsliv

I den strategiska rekommendationen beskrivs Sverige som ett land med en ledande position inom forskning och med stor expertis och erfarenheter som måste bibehållas. För att framgångsrikt kunna stärka detta behövs korrekt analys över de områden där detta kan anses stämma, samtidigt som det är viktigt att även ha insikt om vilka områden där Sverige inte kan anses ha en sådan ledande position.

5.2.3 Åtgärdsförslag Stimulera internationella karriärvägar

Världsnaturfonden WWF tillstyrker detta förslag,

WWF anser dock att förslaget bör vidareutvecklas till att även innefatta en reciprocitet i förslaget. Det vill säga att i Sverige också ta emot personer från andra länder i mentorsprogram och sekondering.

Strategisk rekommendation 3 – Integrera främjandet

5.3.1 Åtgärdsförslag -Stärk skogligt bistånd

Världsnaturfonden WWF tillstyrker detta förslag.

Sveriges bistånd till skogs- och markanvändningsrelaterade frågor har under en lång tid minskat till idag mycket låga nivåer. WWF ser starkt behov att vända denna trend och stärka Sveriges bidrag till att lösa hållbarhetsutmaningar kopplat till skogen internationellt. WWF vill dock trycka på att detta måste baseras på gedigna analyser som stödjer antaganden och motiv till olika insatser. Biståndet bör vidare utgå från mottagarländernas kontext och behov och inte primärt Sveriges.

5.3.2 Åtgärdsförslag- Brygga bistånds- och affärssamarbeten

Världsnaturfonden WWF kan inte ta ställning till förslaget.

Den bakomliggande analysen är inte speciellt djuplodande och där det också finns ett tydligt behov att vidareutveckla förslaget innan det kan startas. Att kunna koppla biståndsprojekt som exempelvis arbetar med förvaltning av skog och/eller restaurering av skog till värdeskapande är en mycket viktig fråga, men i vilken mån detta ska ske genom bistånd eller mjuka investeringar eller en kombination av båda måste prövas från fall till fall. Det finns ett behov att utveckla olika typer av finansieringsinstrument men det är viktigt att säkerställa att det primärt syftar till att stödja utvecklingen i biståndslandet.

5.3.4 Åtgärdsförslag -Stärk innovation och hållbar konsumtion av skogsbaserade produkter och tjänster

Världsnaturfonden WWF tillstyrker förslaget.

WWF anser dock att förslaget behöver tydligare fokuseras och konkretiseras. WWF anser att förslaget tydligt bör fokusera på vilka åtgärder staten och offentlig sektor kan vidta för att stimulera innovation och hållbar konsumtion av skogsbaserade produkter och tjänster via offentlig upphandling som verktyg. Svensk offentlig sektor är en betydande upphandlare av produkter och tjänster och har en stor möjlighet att ställa miljö och sociala krav på skogsbaserade produkter i sin upphandling. En sådan inriktning ligger väl i linje med regeringens nyligen presenterade offentlig upphandlingsstrategi. WWF kan konstatera att detta redskap i dag i liten utsträckning används av svensk offentlig upphandling för att exempelvis ställa krav på att en träråvara kommer från ansvarsfullt skogsbruk jämfört med många andra länder¹

5.3.5 Åtgärdsförslag -Marknadsför Sverige internationellt

Världsnaturfonden WWF avstyrker förslaget.

¹ Se exempelvis http://barometer.wwf.org.uk/what_we_do/government_barometer/

WWF anser att idén med det gröna varumärket "Sweden-Developed by Forests" är en högst prematur idé med tanke på den oenighet som finns bland skogsfärens aktörer om hållbarheten i svenskt skogsbruk och – industri. Men även om den svenska skogssfären stod enig bakom ett svenskt hållbart skogsbruk ställer vi oss frågan om detta vore det mest kostnadseffektiva sättet att marknadsföra Sverige som skogsnation.

Strategisk rekommendation 4 – Säkra proaktivitet, flexibilitet och samordning i internationella skogsfrågor

5.4.1 Inrätta en organisation för internationella skogsfrågor

Världsnaturfonden WWF tillstyrker förslaget, under förutsättning att den nya organisationen ingår som en integrerad del i det nationella skogsprogrammets framtida organisation

WWF anser att förslaget att etablera en organisation för strategisk omvärldsbevakning och ledning (SOL) i rapporten är oklart. I förslagets blandar man ihop frågan om bevakning med frågan om ledning, då det är oklart vad som ska ledas. WWF tolkar förslaget snarare som att syftet är att genom omfattande omvärldsbevakning öka kunskapen och vid behov koordineringen av internationella policyprocesser.

Enligt förslaget ska SOL vara en "organisation" inom regeringskansliet, bestående av ett sekretariat och ett skogspolicyråd, med syfte att stötta det nationella skogsprogrammet. WWF ser vissa otydligheter med ett sådant upplägg. WWF ser snarare att det inom ramen för det nationella skogsprogrammet finns ett tydligt behov av en internationell komponent, men att denna då ingår i programmet och också är organiserad på motsvarande sätt.

Vid framtagande av detta remissvar har förutom undertecknad Linda Berglund även deltagit Per Larsson, Peter Roberntz och Mirjam Lööf Green

För Världsnaturfonden WWF

Håkan Wirtén

Generalsekreterare

Linda Berglund

Senior rådgivare skog